

कृत्तुर्भार्गवः। सोमः। गायत्री, ९ अनुष्टुप् ।

अयं कृत्तुरगृभीतो विश्वजिदुद्भित्सोमः। ऋषिर्विप्रः काव्येन॥ ८.०७९.०१

अयम्- एषः। कृत्तुः- कर्ता। अगृभीतः- अगृहीतः। विश्वजित्- सर्वजित्। उद्भित्- उद्भेदकः।

सोमः- रसः। ऋषिः- सूक्ष्मदर्शी। काव्येन- दशनिन। विप्रः- मेधावी॥१॥

अभ्यूणीति यन्नग्रं भिषक्तिं विश्वं यत्तुरम्। प्रेमन्धः ख्यन्निः श्रोणो भूत्॥ ८.०७९.०२

यत् नग्रमस्ति तत्। अभ्यूणीति- आच्छादयति। विश्वम्- सर्वम्। तुरम्- उद्वेगोद्भूतरोगम्। भिषक्ति-

भैषज्यं करोति। अन्धः- नेत्रहीनः। प्र ख्यत्- प्रकर्षेण पश्यति। श्रोणः- पङ्खुः। निः भूत्-

निर्गच्छति॥२॥

त्वं सोम तनूकृद्भ्यो द्वेषोभ्योऽन्यकृतेभ्यः। उरु यन्तासि वरूथम्॥ ८.०७९.०३

सोम। त्वम्। तनूकृद्भ्यः- कृशीकुर्वद्भ्यः। अन्यकृतेभ्यः- विपरीतकृद्भ्यः। द्वेषोभ्यः- द्वेष्टभ्यः।

वरूथम्- रक्षणम्। उरु यन्तासि॥३॥

त्वं चित्ती तव दक्षैर्दिव आ पृथिव्या ऋजीषिन्। यावीरघस्य चिद्वेषः॥ ८.०७९.०४

त्वम्। चित्ती- प्रज्ञया। तव। दक्षैः- सामर्थ्यैः। ऋजीषिन्- आर्जवसम्पन्न। दिवः पृथिव्याः-

द्यावापृथिव्योः। अघस्य- आहन्तुः। द्वेषः- शत्रोः कर्म। यावीः- पृथक्कुरु॥४॥

अर्थिनो यन्ति चेदर्थं गच्छानिदुषो रातिम्। ववृज्युस्तृष्यतः कामम्॥ ८.०७९.०५

अर्थिनः- प्रार्थयन्तः। अर्थम्। यन्ति- सरन्ति चेत्। ददुषः- दातुः। रातिम्- दानम्। गच्छान्-

गच्छन्ति। तृष्यतः- याचमानस्य। कामम्- इच्छाम्। ववृज्युः- आवर्जयन्ति। पूरयन्तीति

भावः॥५॥

विदद्यत्पूर्वं नष्टमुदीमृतायुमीरयत्। प्रेमायुस्तारीदतीर्णम्॥ ८.०७९.०६

यत् । पूर्वं- पुराणम् । नष्टमभवत् । तत् । विदत्- लभते । ईम्- एतम् । ऋतायुम्- सत्यकामम् ।
ईरयत्- प्रेरयति । अतीर्णम् । ईम्- एनम् । आयुः । प्र- प्रकर्षेण । तारीत्- वर्धयेत् ॥६॥

सुशेवो नो मृळयाकुरदृप्तक्रतुरवातः । भवा नः सोम शं हृदे ॥ ८.०७९.०७

सुशेवः- सुसुखः । नः- अस्माकम् । मृळयाकुः- आनन्दयिता । अदृप्तक्रतुः- अनहङ्कारप्रज्ञः ।
अनहङ्कारसङ्कल्पो वा । अवातः- अगमनः । सोम । नः- अस्माकम् । हृदे- हृदयाय । शम्-
शान्तिर्यथा भवति तथा । भव ॥७॥

मा नः सोम सं वीविजो मा वि बीभिषथा राजन् । मा नो हार्दि त्विषा वधीः ॥ ८.०७९.०८

सोम । नः- अस्मान् । वीविजः- कम्पमानान् । मा । सम्- सम्यक् । कार्षीः । राजन्- रञ्जक । वि
बीभिषथाः- भीतान् मा कार्षीः । नः- अस्माकम् । हार्दि- हृदयम् । मा । त्विषा- दीप्त्या । वधीः-
हिंसीः ॥८॥

अव यत्स्वे सधस्थे देवानां दुर्मतीरीक्षे । राजन्नप द्विषः सेध मीद्वो अप स्त्रिधः सेध ॥ ८.०७९.०९

स्वे- स्वकीये । सधस्थे- सहस्थाने । देवानाम् । दुर्मतीः- क्रोधमतयः । न प्रविशन्त्विति । यत्-
यदा । अव ईक्षे- अहं पश्यामि तदा । राजन्- रञ्जक । द्विषः- द्वेष्टन् । अप सेध । मीद्वः- वर्षक ।
स्त्रिधः- हिंसकान् । सेध ॥९॥